

NORDANSTIGS
KOMMUN

Vägbelysningsstrategi

– för nybyggnation och utbyte av befintlig vägbelysning

Bakgrund och syfte

Före kommunsammanslagningen såg både ägandeskapet och driftansvaret för vägbelysning olika ut i de kommuner som sedan blev Nordanstigs kommun. I ett fullmäktigebeslut från 1974 fastslogs att kommunen skulle överta huvudmannskapet för samtlig vägbelysning. Frågan om äganderätten till vägbelysningen aktualiserades 1994 i samband med att kommunen monterade ned belysning vid ett vägbygge. Två år senare fastslog kommunfullmäktige att 1974 års beslut gällande övertagande av huvudmannskap var liktydigt med ägande. Kommunen äger sedan dess all vägbelysning i kommunen, bortsett från en liten del som Trafikverket tagit över eller byggt. I dagsläget finns cirka 2 700 belysningspunkter och 109 belysningscentraler som ägs av kommunen. Tyvärr är behovet av underhåll stort, vilket kommer att innebära stora kostnader. På grund av detta, och för att det ska vara enkelt att fatta beslut huruvida en anläggning ska renoveras, ersättas eller raderas, har detta förslag till strategi tagits fram.

Strategi för nybyggnation och utbyte av befintlig vägbelysning i kommunen

1. Allmänt

Befintliga anläggningar ska följa samma riktlinjer som gäller vid nybyggnad. Vid en översyn av en befintlig anläggning där det föreligger ett större investeringsbehov (seriebyte av armaturer, kabelbyte på längre sträckor än mellan enstaka stolpar, byte av stolpar, fundament eller byte av belysningscentral) kommer förutsättningarna i punkt 3 att styra anläggningens fortsatta omfattning. Hela eller delar av belysningsanläggningen kan då tas bort eller överlåtas. Kommunstyrelsen kan besluta om avvikelser från belysningsstrategin där det finns särskilda skäl, exempelvis trafiksäkerhetsskäl.

2. Definitioner

Vart femte år tar Statistikmyndigheten SCB fram ny statistik för tätorter. Definitionen av begreppet tätort är att en tätort har minst 200 invånare, max 200 meter mellan husen och som mest 50 procent fritidshus.

3. Nybyggnad

- Ny anläggning uppförs enbart inom tätort enligt SCB:s definition* samt längs med Trafikverkets vägar där det enligt Trafikverkets kriterier ska vara belyst.
- Inom tätort byggs belysning längs genomfarter, större byvägar samt mindre vägar med flera bebyggda fastigheter inom tätorten.
- Uppförd anläggning ägs av kommunen som svarar för drift och underhåll.
- För nya detaljplaner kan en annan reglering av belysningen vara aktuell.
- Nyanläggning planeras i samråd med väghållaren eller annan berörd.
- Ombyggnad, förnyelse eller större underhållsarbeten planeras av kommunen och meddelas väghållaren eller annan berörd.
- Belysning efter vägsträckor utan fast boende renoveras inte.
- Nybyggnad sker efter beslut om nyinvestering samt när medel är avsatta i kommunens budget.
- Ombyggnad, förnyelse eller större underhållsarbeten utförs efter underhållsplanen och inom ramen för den investeringsbudget som satts årligen.

*Kortare sträckor utanför tätort kan byggas för att få sammanhängande belysning där tätort delvis bryts av utmed den belysta vägen

4. Utbyggnad

Om en by eller väghållare vill utöka vägbelysningen exempelvis till följd av nybebyggelse, ska punkt 3 tillämpas.

5. Ombyggnad

Vid ombyggnad, förnyelse eller större underhållsarbeten ska de riktlinjer som gäller vid nybyggnad tillämpas. Med större underhållsarbeten menas underhåll som utgör en större förändring eller utbyte av mer än enstaka armaturer, kablar, stolpar eller fundament som skadats eller av annan orsak gått sönder. Vägbelysningens omfattning bestäms utifrån punkt 3 beroende på huruvida belysningen är inom tätort eller ej.

6. Överlåtelse

Utanför tätort ska belysningsanläggningar utan kostnad för kommunen kunna överlåtas till respektive vägförening, byaförening eller annan förening (nedan kallad köpare). Stolpar som står utmed Trafikverkets vägar och som ej är godkända enligt Trafikverkets aktuella krav går dock ej att överlåta. Intresse för övertagande anmäls till kommunen på initiativ av föreningen/organisationen som vill ta över anläggningen. Överlåtelsen ska vara klar senast två år efter att intresse anmälts.

En förutsättning är att den som tar över anläggningar står för alla kostnader efter överlåtelsen. Innan överlåtelse kan ske måste följande tas i beaktning:

- Köparen har ansvar att se till att denne har nyttjanderätt för marken där belysningsanläggningen står innan överlåtelsen.
- Köparen ska säkerställa att det finns kompetens att förvalta anläggningen enligt Elsäkerhetslagen. Köparen blir innehavare vid en överlåtelse av anläggningen och måste säkerställa att kraven i Elsäkerhetslagen uppfylls innan anläggningen tas i bruk.
- För att undgå köprättsligt ansvar för eventuella fel på anläggningen ska anläggningens skick noga beskrivas, även om den säljes i befintligt skick. På detta sätt utvidgas köparens undersökningsplikt.
- Kommunen bör endast överlåta anläggningen till en juridisk person. Därmed behöver de boende skapa en förening eller liknande som tar över anläggningen.
- Vid diskussioner om överlåtelse ska kommunen vara tydlig med att det krävs en hög kompetens för att förvalta belysningsanläggningar och att underhållskostnaderna för delägande fastighetsägare är mycket höga.

7. Nedläggning

All belysning utanför tätorterna som är i behov av större underhållsarbeten ska bedömas var för sig och kan ersättas om det finns betydande allmänintresse utmed sträckan.

Som betydande allmänintresse ses till exempel kommunal närvaro, affärer, bensinmackar, större arbetsgivare med mera som under årets mörka tid genererar gång och cykeltrafik.

Om en sträcka bedöms kunna ha ett betydande allmänintresse är det kommunstyrelsen som avgör om sträckan ska ersättas.

Om inte överlåtelse enligt punkt 6 kan ske eller sträckan är av betydande allmänintresse ska delar eller hela belysningsanläggningen tas bort när den är i ett skick som gör att ombyggnad, förnyelse eller större underhållsarbeten enligt punkt 5 är nödvändigt.

8. Underhållsplan

Underhållsplanen tas fram av verksamheten som även ansvarar för revidering när SCB uppdaterat sina kartor för tätorter i kommunen. Underhållsplanen ska ligga till grund för de investeringar som sedan presenteras. I underhållsplanen ska även områden inom tätorter där belysning tidigare inte funnits, eller där belysningen plockats ner akut före införandet av underhållsplanen, ingå för att belysningen ska bli likvärdig.

9. GC-vägar

Kommunen ska arbeta för att antalet gång- och cykelvägar ska öka och att dessa ska belysas.

10. Regelverk

Svenska krav och råd för vägbelysning ges av VGU, Trafikverkets regler för vägars och gators utformning. Regelverkets krav är styrande för det statliga vägnätet. För kommunerna fungerar VGU som ett rådgivande dokument. Även Elsäkerhetsverkets regler tas alltid i beaktande.

Nordanstigs kommun i augusti 2023

Text och innehåll: Erland Jakobsen, teknik- och miljöhandläggare

Foto: Nordanstigs kommun

Dokumentansvarig: Tillväxt och service, teknik och hållbarhet

Diarienummer: 2020-000270, 137793